
RONDJE RANDSTAD: EFFECTEN VAN INFRASTRUCTUUR OP NATUUR

Ernst Bos

Rondje Randstad impliceert een snelle spoorverbinding tussen de 4 grote steden. Het type natuur dat zich in het plangebied van Rondje Randstad bevindt is het veenweidegebied van het Groene Hart. Het gaat hierbij om delen van de Ecologische Hoofd Structuur en robuuste verbindingzones. Daarnaast zijn gebieden met een speciale beschermstatus aanwezig, zoals Vogelrichtlijn-gebieden. De aanleg van zo'n spoorlijn, en ook het intensiveren en uitbreiden van bestaande spoorlijnen, heeft negatieve effecten op natuur. Ten eerste heeft de spoorlijn een negatief effect op de recreatieve waarde van een natuurgebied. Het verstoort de stilte van een gebied en tast de landschappelijke waarde aan.

Ten tweede leidt de spoorlijn tot versnippering en verstoring van het ecosysteem. Versnippering heeft betrekking op het feit dat spoorlijnen barrières vormen die de uitwisseling tussen grondgebonden soorten bemoeilijkt waardoor gebieden geïsoleerd van elkaar kunnen raken. De geïsoleerde gebieden kunnen voor bepaalde soorten te klein worden waardoor deze uit het gebied verdwijnen. Het Rondje Randstad zal een aantal versnippering met zich meebrengen: doorsnijdingen van kleine veenkernen op het traject Rotterdam-Den Haag, doorsnijding van grote veenkernen op de trajecten Gouda-Utrecht en Utrecht-Amsterdam, doorsnijdingen van robuuste verbindingzones op de trajecten Gouda-Utrecht, Utrecht-Amsterdam en Amsterdam-Den Haag.

Bij verstoring gaat het om het negatieve effect van treingeluid op het ecosysteem. Treingeluid heeft met name een negatief effect op het aantal weidevogels dat in een gebied broedt. Omdat mensen waarde hechten aan natuur leiden negatieve effecten van infrastructuur op natuur tot welvaartsverlies. In dit onderzoek zijn richtlijnen opgesteld waarmee dergelijke natuurspecifieke welvaartseffecten van railinfrastructuur in monetaire termen kunnen worden uitgedrukt.

Richtlijnen

De richtlijnen in dit onderzoek zijn opgesteld in het kader van de herziening van het OEEI (Onderzoeksprogramma Economische Effecten Infrastructuur), wat een leidraad is voor het uitvoeren van Maatschappelijke Kosten Baten Analyses (MKBA) bij infrastructuurprojecten. Gezien het feit dat beschikbare richtlijnen vanuit OEEI hiertoe onvoldoende houvast bieden, is tevens gebruikgemaakt van officiële Amerikaanse richtlijnen hieromtrent. Daarnaast zijn richtlijnen afgeleid uit bestaande studies naar de effecten van infrastructuur op natuur. Voor bepaalde onderdelen geldt echter dat er ook vanuit bestaande studies geen richtlijnen konden worden afgeleid. In dergelijke gevallen was het opstellen van richtlijnen expliciet onderdeel van de analyse.

Verminderde welvaart voor recreatie

Bij de informatieverzameling is gebruikgemaakt van beschikbare studies. Daarmee betreft het onderzoek een kengetallenanalyse waarvan de uitkomsten als indicatief dienen te worden beschouwd. Op basis van beschikbaar onderzoek naar de effecten van de IJzeren Rijn is een inschatting gemaakt van de afname van het aantal recreatieve bezoeken in het studiegebied ten gevolge van de implementatie van Rondje Randstad. De afname van de waarde van recreatie in het gebied wordt geschat op minimaal 950.000 euro per jaar.

Waardering van flora en fauna

De additionele verstoring en versnippering die de implementatie van Rondje Randstad teweegbrengt, zal een negatief effect hebben op de fauna en flora in het gebied. Voor de economische waardering hiervan is gebruikgemaakt van een studie waarbij respondenten werden gevraagd naar hun betalingsbereidheid voor het tegengaan van een achteruitgang van het ecosysteem in de Alblasserwaard, wat een soortgelijk gebied is als het studiegebied in dit onderzoek. Op basis van het aantal recreanten dat het gebied bezoekt, wordt de waardedaling geschat op minimaal 19,8 miljoen euro per jaar.

Vergelijk met andere studies

Bij de berekening van de netto contante waarde is uitgegaan van de (hypothetische) situatie dat het project Rondje Randstad in 2010 geïmplementeerd zal zijn en dat zich vanaf dat moment de negatieve effecten op natuur zullen voordoen. Afhankelijk van de keuze van de discontovoet en de tijdhorizon lopen schattingen voor de netto contante waarde van effecten van Rondje Randstad op natuur uiteen van 110 tot 340 miljoen euro. Indien de uitkomst van deze natuurwaarderingsstudie wordt vergeleken met een beschikbare Kengetallen KBA (KKBA) voor Rondje Randstad, dan blijkt dat de post monetaire natuurwaardering zeker niet verwaarloosbaar is. NEI-Ecorys heeft in 2001 een natuurexclusieve KKBA uitgevoerd. Afhankelijk van de in ogenschouw genomen variant, berekent NEI-Ecorys een huidige-netto-verdisconteerde-waarde van geschatte totale kosten tussen de 5 miljard en 10 miljard euro. De berekende natuurwaardepost zou daarmee 1 tot 7% van de totale kosten bedragen. Afhankelijk van de variant lopen de door NEI-Ecorys berekende KKBA saldo's uiteen van min 590 miljoen euro tot min 5,5 miljard euro. Daarmee kan de natuurpost in deze case oplopen tot maximaal 60% van het natuurexclusieve saldo van de betreffende KKBA. Het resultaat van de natuurwaarderingsstudie is daarom een belangrijke post bij de totale omvang van het MKBA-saldo.

Meer informatie:

De economische waardering van de effecten van infrastructuur op natuur: Illustratie aan de hand van de case studie Rondje Randstad. Rapport verschijnt binnenkort.